

Maj 2022

Folkeafstemning

Onsdag 1. juni 2022

Vejledning for valgstyrelser og tilforordnede

Indhold

Indledning	4
Digital valgliste	4
Optælling	4
Husk.....	4
Opgaver før og under afstemningen	5
1. Brevstemmer	5
1.1. Undersøgelse af brevstemmer	5
1.1.1. Brevstemmer der ikke kan komme i betragtning.....	5
1.1.2. Brevstemmer der kan komme i betragtning. Afkrydsning og opbevaring af disse	7
1.1.3 Klargøring af manuel valgliste.....	7
2. Stemmesedler.....	8
3. Valgstyrernes opgaver under afstemningen.....	8
4. Valgstyrerformandens opgaver før og under afstemningen.	9
5. Valglisteføreren	9
6. Stemmekartoteksføreren	11
7. Tilforordnede ved indgangen til stemmerummene	12
8. Tilforordnede ved stemmekasserne.....	12
Generelle oplysninger – til alle	13
9. Stemmeafgivning uden for stemmerummene	13
10. Stemmeafgivning i handicap-stemmerum	13
11. Hjælp til stemmeafgivning	13
11.1. Hjælpemidler	14
11.2. Hvem kan hjælpe	14
11.3. Hjælp til afkrydsning	15
12. Almindelige regler for valgstyrere og tilforordnede.....	15
Fælles opgaver - Afstemningens afslutning og opgørelse af resultatet 13.	
Afstemningens afslutning	15
14. Opgørelse af stemmeseddelregnskab – udføres af valglisteføreren, stemmekartoteksføreren og valgsekretæren	16
15. Vejledning for optælling af resultatet.....	16
15.1. Tællehold	16
15.2. Tælleborde	17

15.3. Klargøring inden optælling	17
15.4. Optælling	17
15.5. Ugyldige, tvivlsomme og blanke stemmesedler.....	18
15.6. Aflevering efter optællingen	18
16. Resultatet af afstemningen	19

Indledning

Denne vejledning beskriver valgstyernes opgaver og de tilforordnede vælgeres opgaver som valglistefører, stemmekartoteksfører, tilforordnede ved indgangen til stemmerummene og ved stemmekasserne samt generelle oplysninger for afviklingen af afstemningen, opgørelse af resultatet m.v.

Det er vigtigt, at du læser hele vejledningen godt igennem.

På hvert afstemningssted er:

- En valgstyrerformand og 4 valgstyrere
- Et antal tilforordnede vælgere til at hjælpe valgstyrerne med konkrete opgaver og afløsning i løbet af dagen
- En valgsekretær og evt. en hjælpesekretær

Fordelingen af opgaverne mellem valgstyrerne og de tilforordnede vælgere sker om morgenen på valgdagen. Ansvar for fordelingen har valgstyrerformanden og valgsekretæren. Valgstyrerformanden har mulighed for at tillade, at valgstyrerne på skift kan forlade afstemningsstedet under valghandlingen samt den efterfølgende stemmeoptælling for at holde pause(r), når det ellers er foreneligt med afviklingen af afstemningen. Dog skal der altid være et flertal tilstede af valgstyrerne.

Digital valgliste

Alle afstemningssteder benytter en digital valgliste i stedet for en valgliste i papir.

På de største afstemningssteder er der flere valgborde. Den digitale valgliste betyder, at vælgerne ikke skal henvende sig ved et bestemt valgbord, men kan gå til det valgbord, hvor der er mindst kø.

På de største afstemningssteder er der endvidere udpeget en hjælpesekretær, som hjælper valgsekretæren med klargøring m.v. af den digitale valgliste. Hjælpesekretæren indgår i øvrigt i bemanningen af afstemningsstedet og kan deltage i de konkrete opgaver og afløsning i løbet af dagen.

Optælling

Til nogle af afstemningsstederne, er der udpeget et antal administrative medarbejdere, som kommer ved afslutningen af afstemningen og deltager i optællingen af resultatet.

Alle skal hjælpe med aftenens optælling og må først gå, når valgstyrerformanden giver tilladelse til det. Specielt for valgstyrerne gælder, at de først må forlade afstemningsstedet, når afstemningsresultatet er indberettet og afstemningsbogen er opgjort og underskrevet.

Husk

Afstemningen må ikke begynde, før valgstyrerformanden officielt har åbnet afstemningen, jf. afsnit 4.

Opgaver før og under afstemningen

1. Brevstemmer

Brevstemmer er som udgangspunkt gennemgået dagen før valget. Dette afsnit er derfor kun relevant for dig, hvis du skal deltage i brevstemmegennemgangen.

Modtagne brevstemmer til afstemningsstedet bliver afleveret til valgstyrrerne på afstemningsstedet, inden afstemningen begynder.

Der skal foretages en gennemgang af brevstemmerne for at undersøge, om de kan komme i betragtning – se afsnit 1.1. Undersøgelse af brevstemmer. I gennemgangen **skal** der deltage mindst 2 valgstyrrere gerne fra hvert sit parti udover valgsekretæren.

Gennemgangen kan være startet/færdiggjort dagen forinden valgdagen. Det kan dog også blive aktuelt at gennemgå brevstemmer på valgdagen, hvis der inden afstemningens begyndelse kl. 8 modtages rettidigt afgivne brevstemmer.

Er der modtaget under 5 brevstemmer til et afstemningssted, bliver disse brevstemmer i stedet afleveret til afstemningssted Arena Midt, Kjellerup vedrørende Nordkredsen og afstemningssted Virklund Fritidscenter vedrørende Sydkredsen og indgår i deres gennemgang af brevstemmer. Der kan derfor være afstemningssteder, som ikke modtager brevstemmer, men som inden kl. 8.00 får telefonisk besked fra valgsekretæren i hhv. Arena Midt Kjellerup og Virklund Fritidscenter om sletning af vælgere på valglisten. Disse vælgere optages i stedet på valglisten i hhv. Kjellerup og Virklund.

Er der modtaget brevstemmer, der ikke kan henføres til et bestemt afstemningssted ud fra oplysninger på yderkuverten, bliver de også afleveret til afstemningssted Virklund Fritidscenter. Virklunds gennemgang af disse brevstemmer kan medføre, at der på samme måde som nævnt ovenfor skal flyttes vælgere fra andre afstemningssteder til valglisten i Virklund.

1.1. Undersøgelse af brevstemmer

Yderkuverterne åbnes af valgstyrrerne, der undersøger, om brevstemmerne kan komme i betragtning.

1.1.1. Brevstemmer der ikke kan komme i betragtning

Kan brevstemmen ikke komme i betragtning, skal årsagen, jf. nedenstående, skrives på yderkuverten, og den uåbnede konvolut og følgebrevet lægges tilbage i yderkuverten. Der skal ikke foretages afmærkning/afkrydsning på valglisten.

I valglisten er det registreret, hvilke vælgere der har brevstemt.

For brevstemmer, der ikke kan tages i betragtning, gælder derfor, at den markering, som er registreret i valglisten, skal fjernes. Dette foretages af valgsekretæren, som har en vejledning i brug af systemet.

Antallet af "ikke i betragtning tagne" brevstemmer noteres til brug ved udfyldelse af indberetningskemaet, som valgsekretæren har.

I afstemningsbogen på side 3 skal der særskilt redegøres for samtlige brevstemmer, der ikke er taget i betragtning.

Alle "ikke i betragtning tagne" brevstemmer skal samles og lægges i omslag (fås ved valgsekretæren). På omslaget skal noteres antallet.

En brevstemme kan ikke komme i betragtning, hvis det viser sig, at

1. afsenderen ikke er opført på valglisten
2. afsenderen er død inden valgdagen
3. der er flere end ét følgebrev og én konvolut i yderkuverten
4. der ikke er anvendt det brevstemmemateriale, som ministeriet har fået fremstillet
5. den foreskrevne fremgangsmåde (udfyldning, attestation, underskrift m.v.) ved brevstemmeafgivningen ikke har været fulgt
6. brevstemmen ikke er afgivet inden for nedennævnte frister, eller
7. vælgeren har afgivet mere end én brevstemme, der kan komme i betragtning. I dette tilfælde er det den sidst afgivne brevstemme, der kommer i betragtning.

Ad pkt. 2:

Får valgstyrerne efter afstemningens begyndelse bekræftet underretning om, at en vælger - der har afgivet en brevstemme, som er taget i betragtning - er afgået ved døden inden valgdagen, kan den pågældendes brevstemme ikke komme i betragtning.

Det samme gælder, hvis valgstyrerne, efter at afstemningen er begyndt, får bekræftet underretning om, at en vælger, der er optaget på valglisten, har mistet sin valgret inden valgdagen af andre grunde.

Brevstemmerne skal da tages frem, påtegnes om årsagen til, at de ikke kan komme i betragtning, og henlægges til de øvrige brevstemmer, der ikke kan komme i betragtning. Sådanne brevstemmer indgår også i registreringen i afstemningsbogen af ikke i betragtning tagne brevstemmer. Registreringen i den digitale valgliste skal fjernes.

Ad pkt. 3:

Indlæggelse af valgkort i yderkuverten medfører ikke i sig selv, at brevstemmen ikke kan tages i betragtning.

Ad pkt. 4:

En brevstemme skal tages i betragtning, selvom der er anvendt brevstemmemateriale fremstillet i 2008, 2014 og 2016, medmindre brevstemmen af andre årsager ikke kan tages i betragtning.

Derimod må der ikke være benyttet brevstemmemateriale beregnet til Folketingsvalg, Europa-Parlamentsvalg eller Kommunal- og Regionalvalg.

Der kan være anvendt følgebrev og yderkuberter tilvejebragt fra KMD A/S's og eventuel andres valgudskrivningssystemer (hvide eller gulbrune yderkuberter), hvilket er tilladt af ministeriet.

Ad pkt. 5:

Selvom følgebrevet mangler stempel på attesten, kan brevstemmen tages i betragtning, hvis der ikke hersker tvivl om, at brevstemmen er afgivet på et af de steder, hvor der kan brevstemmes, eller at brevstemmen er afgivet til en stemmemodtager, der er udpeget af ministeriet.

Ad pkt. 6:

Brevstemmer afgivet her i landet skal være afgivet i perioden fra 20. april til 28. maj 2022 (begge dage inkl.) for at komme i betragtning.

Brevstemmer afgivet på danske havanlæg på dansk område kan komme i betragtning, hvis de er afgivet i perioden fra 11. maj 2022 til 28. maj 2022 (begge dage inkl.).

Brevstemmer, der er afgivet på Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg uden for dansk område, skal, for at komme i betragtning, være afgivet 30. marts 2022 eller senere.

Ad pkt. 7:

Hvis en vælger har afgivet mere end en brevstemme, der kan komme i betragtning, kommer den sidste afgivne brevstemme i betragtning. De øvrige forsynes med en påtegning om, at vælgeren har afgivet mere end én brevstemme og lægges sammen med øvrige brevstemmer, der ikke er taget i betragtning.

1.1.2. Brevstemmer der kan komme i betragtning. Afkrydsning og opbevaring af disse

Registreringen i valglisten viser, hvilke vælgere, der har brevstemt.

Der skal ikke udfærdiges valgkort for brevstemmer, der tages i betragtning. Da de skal medregnes, når antal fremmødte vælgere ifølge stemmekartoteket og valglisten skal optælles i løbet af dagen, skal antallet noteres ned.

Ved opgørelse efter afstemningens afslutning, afsnit 14, kan følgebrevene anvendes i stedet for valgkortet ved kontrollen af antal vælgere, der ifølge valglisten har afgivet stemme.

Er der et valgkort i yderkuverten, må dette ikke lægges sammen med de øvrige valgkort, men bør i stedet hæftes sammen med det tilhørende følgebrev.

Når det er konstateret, at brevstemmen kan komme i betragtning lægges de uåbnede konvolutter og følgebrevet tilbage i yderkuverten og opbevares hos valgstyrene/valgsekretæren, indtil afstemningen er afsluttet om aftenen. Opbevaringen skal ske på en sådan måde, at det alene er valgstyrene, der har adgang til brevstemmerne.

Når afstemningen er afsluttet om aftenen, tages konvolutterne ud af yderkuverterne og lægges i stemmekassen, jf. 13. Afstemningens afslutning.

En vælger, der har afgivet en brevstemme, der er taget i betragtning, **kan ikke ved personligt fremmøde på valgdagen afgive ny stemme.**

1.1.3 Klargøring af manuel valgliste

Hvis der sker strømsvigt og det ikke er muligt at benytte den digitale valgliste, skal der ske overgang til brug af manuel valgliste.

Det er vigtigt inden udlevering af en stemmeseddel, at det tjekkes om vælgeren evt. har brevstemt. Dette gøres ved at tjekke oversigten fra brevstemmegennemgangen. Alternativt kan det være en fordel, såfremt der først på dagen er sket en markering i den manuelle valgliste af hvilke vælgere, der har brevstemt. Det kan gøre overgangen til brug af den

manuelle valglister nemmere, idet der så ikke – på tidspunktet for evt. strømsvigt - skal tjekkes med oversigten fra brevstemmegennemgangen.

2. Stemmesedler

Til hvert afstemningssted er leveret et antal stemmesedler. Stemmesedlerne er maskintalte og skal eftertælles.

Inden afstemningen begynder kl. 8.00, skal der eftertælles og udleveres mindst 100 stemmesedler pr. valgbord. De resterende stemmesedler skal eftertælles inden kl. 12.00 og inden udlevering til valgbordene.

I afstemningsbogen har valgsekretæren oplysning om antal modtagne stemmesedler. Eventuelle differencer fundet ved eftertælling skal valgsekretæren føre på afkrydsningsskemaet.

Ved afstemningssteder med flere valgborde skal det registreres på et skema, hvor mange stemmesedler der er udleveret til valgbordene. Tallene skal bruges ved aftenens "Opgørelse af stemmeseddelregnskabet", jf. afsnit 14.

3. Valgstyrenes opgaver under afstemningen.

A. Brevstemmer

Valgstyrene opbevarer – i samarbejde med valgsekretæren - brevstemmerne, indtil afstemningen er afsluttet om aftenen.

Brevstemmer, der modtages af valgstyrene efter afstemningens begyndelse, forsynes med en påtegning om modtagelsestidspunktet (dato og klokkeslæt) og henlægges uåbnede i en bunke for sig. Disse brevstemmer kommer ikke videre i betragtning, men opføres særskilt i afstemningsbogen på side 3.

B. Valgagitation

Valgstyrene sørger for, at vælgerne ikke bliver udsat for valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning i afstemningslokalerne eller andre steder i umiddelbar tilknytning hertil.

Der må derfor ikke uddeles propagandamateriale eller ophænges valgplakater eller på anden måde udøves egentlig valgagitation i de nævnte lokaliteter eller de umiddelbare adgangsveje hertil, f.eks. gange, trapper, skolegårde og lignende. Holdningspåvirkning via tændte elektroniske medier (TV, computere, mobiltelefoner, smartphones og tablets mv.) er omfattet af forbuddet. Det gælder også for eventuelle fladskærms-tv til brug for nyhedsformidling.

Det er i loven forudsat, at valgstyrene alene skrider ind i tilfælde af manifestationer af en vis pågående karakter.

C. Fotografering/publicering af stemmeseddel

Valgstyrene informerer de vælgere, der retter henvendelse herom, at det ikke er tilladt at fotografere sin udfyldte stemmeseddel og herefter publicerer billedet på de sociale medier eller andre steder.

Det er i strid med stemmehemmeligheden at fotografere og publicere den udfyldte stemmeseddel, men valgstyrene kan, hvis de bliver bekendt med, at det foregår, alene henstille til vælgeren at overholde stemmehemmeligheden.

D. Valgobservatører

Danske og udenlandske valgobservatører må være til stede på afstemningsstedet og i stemmelokalerne på lige fod med andre. Valgobservatørerne må ikke overvære en vælgers stemmeafgivning, heller ikke selv om dette er vælgerens ønske.

E. Generelt

Valgstyrerne skal i øvrigt påse, at vælgerne har uforstyrret adgang til og fra afstemningslokalerne.

De tilstedeværende skal i øvrigt rette sig efter valgstyrrernes anvisninger, idet særligt bemærkes, at valgstyrrerne kan begrænse antallet af tilstedeværende vælgere, når ordensmæssige hensyn kræver det.

Vælgere, der har afgivet deres stemme, skal straks forlade lokalet.

Valgstyrrerne bistår i øvrigt de øvrige tilforordnede for så vidt angår:

- at afklare tvivlsspørgsmål,
- at yde hjælp til evt. afstemning uden for stemmerummene og til afstemning i handicap-stemmerum, jf. afsnit 9 og afsnit 10,
- at yde evt. hjælp til stemmeafgivning, jf. afsnit 11.

Valgstyrrerne varetager øvrige funktioner på valgstedet på lige fod med de tilforordnede vælgere.

4. Valgstyrrerformandens opgaver før og under afstemningen.

Valgstyrrerformanden har sammen med valgsekretæren ansvaret for fordelingen af opgaverne mellem valgstyrrerne og de tilforordnede vælgere. Fordelingen sker senest om morgenen på valgdagen.

Valgstyrrerformanden skal officielt åbne for afstemningen. Dette bør ske ved at læse åbningstalen (valgsekretæren har denne) samtidig med, at stemmemodtagerne og de tilforordnede ved indgangen til stemmerummene viser de tilstedeværende vælgere, at alle stemmekasserne og de transportable stemmekasser er tomme.

Derefter skal stemmekasserne låses (eventuelle papstemmekasser lukkes), og nøglerne afleveres til valgsekretæren.

Valgstyrrerformanden skal i samråd med valgsekretæren sørge for, at afstemningen gennemføres hensigtsmæssigt og kan derfor i dagens løb justere den om morgenen foretagne opgavefordeling.

Valgstyrrerformanden og valgsekretæren danner i løbet af dagen tællehold til at foretage optælling om aftenen. Samtidig udpeger de en leder for hvert tællehold.

Valgstyrrerformanden afslutter afstemningen om aftenen, jf. afsnit 13.

5. Valglisteføreren

Afstemningen foregår ved, at vælgerne henvender sig til valglisteføreren og afleverer sit valgkort, som bør være afrevet fra valgkortbrevet i perforeringen.

Den digitale valgliste er fælles for alle valgborde på det enkelte afstemningssted. Vælgeren bliver automatisk markeret i valglisten via skanning af den stregkode, som findes på vælgerens valgkort.

Der er opstillet pc og skannere på alle valgborde, og valgsekretæren og evt. hjælpesekretæren vil vejlede i brugen af pc og skanner.

Der må ikke ligge noget med stregkode på i nærheden af skanneren, da det kan "forvirre" skanneren.

Der må ikke være drikkevarer i nærheden af pc'en og skanneren.

Har vælgeren ikke medbragt sit valgkort, skal vælgeren henvises til valgsekretæren, som sørger for at udfylde et erstatningsvalgkort.

Erstatningsvalgkortet udleveres til vælgeren, som herefter kan gå tilbage til et valgbord.

Sådan gør man i praksis:

- Modtag valgkortet og skan stregkoden (eller indtast vælgernr.)
- Kontroller oplysningerne på skærmen
Bemærk: Vælgeren **skal** i alle tilfælde spørges om sin fødselsdato. Hvis vælgeren ikke vil sige fødselsdatoen højt, tilbydes vælgeren i stedet at skrive datoen på bagsiden af valgkortet.

Valgkortet vil normalt være tilstrækkeligt bevis for vælgerens identitet. Er der tvivl om vælgerens identitet, skal denne fastslås ved fremlæggelse af dokumentation herfor evt. via kontakt til Borgerservice, der kan stille kontrolspørgsmål.

- Tryk OK/Enter

Kan stregkoden ikke læses, indtastes vælgernummeret i feltet "manuel registrering". Herefter trykkes på "hent vælger", og proceduren kan fortsættes som ovenfor.

Når registreringen er sket og der er givet "grønt lys" for udlevering af en stemmeseddel, afleverer valglisteføreren valgkortet til stemmekartoteksføreren.

Hvis der kommer en dialogboks, som ikke er den almindelige for accept af valgkortet: Kontakt valgsekretæren eller evt. hjælpesekretæren.

Opstår der vanskeligheder med at finde en vælger på valglisten, eller er det allerede registreret, at vælgeren har stemt: Kontakt valgsekretæren eller evt. hjælpesekretæren.

En vælger, der har afgivet en i betragtning tagen brevstemme, **kan ikke** afgive stemme ved personligt fremmøde på afstemningsdagen, jf. foran under afsnit 1.1.2. Har en vælger afgivet en sådan brevstemme, er det i valglisten registreret, at vælgeren har brevstemt.

Opstår der tvivl om, hvorvidt en vælger har afgivet en brevstemme, henvises vedkommende til valgsekretæren eller evt. hjælpesekretæren.

Vælgerne er opført på valglisten under den **aktuelle** bopæl, hvis de senest 17. maj 2022 er flyttet **til** kommunen.

Vælgere, der er flyttet efter 17. maj 2022, henvises til at afgive stemme på afstemningsstedet for den **tidligere** adresse. Disse vælgere har tillige haft mulighed for at brevstemme.

For vælgere, der flytter til kommunen fra udlandet, Færøerne eller Grønland er datoen 25. maj 2022.

Er vælgere ikke opført på valglisten, kontaktes Borgerservice for nærmere afklaring.

Det vil altid af teksten på det udsendte valgkort fremgå, på hvilket afstemningssted vedkommende skal afgive stemme.

Ved evt. strømsvigt

Hvis der sker strømsvigt og det ikke er muligt at benytte den digitale valgliste, skal der ske overgang til brug af den manuelle valgliste, som valgsekretæren har.

Det er vigtigt inden udlevering af en stemmeseddel, at det tjekkes om vælgeren evt. har brevstemt. Dette gøres ved at tjekke oversigten fra brevstemmegennemgangen. Kontakt valgsekretæren for nærmere afklaring.

6. Stemmekartoteksføreren

Der må ikke være drikkevarer i nærheden af stemmesedlerne.

Stemme kartoteksføreren får optalte stemmesedler udleveret.

På afstemningssteder med flere valgborde skal det registreres på et skema, hvor mange stemmesedler, der er udleveret til bordene. Tallene skal bruges ved aftenens opgørelse af stemmeseddelregnskabet, jf. afsnit 14. Valgsekretæren udleverer skemaet om morgenen til stemmekartoteksføreren.

Der må ikke skrives nummer eller andet på stemmesedlerne.

Stemme kartoteksføreren tager imod valgkortet fra valglisterføreren. Valgkortet anbringes i stemmekartoteket (valgkortkassen).

Derefter kan en stemmeseddel udleveres til vælgeren. **Ved udleveringen må ingen stemmeseddel være sammenfoldet.**

Når vælgeren har modtaget stemmesedlen, skal han/hun straks gå ind i stemmerummet. Der må ikke være andre til stede i stemmerummet, når stemmeafgivningen finder sted, jf. dog reglerne om vælgeres adgang til at forlange bistand/hjælp ved stemmeafgivningen, se afsnit 11.

En vælger kan ved henvendelse til valgbordet få ombyttet sin stemmeseddel, hvis den er fejlagtig afkrydset eller ved uagtsomhed gjort ubrugelig. Ombytning kan ikke ske efter, at stemmesedlen er lagt i stemmekassen.

Opslag om ovenstående findes i stemmerummene.

Ombyttede stemmesedler opbevares ved valgbordet i en bunke for sig i et omslag, som fås ved valgsekretæren. Omslaget skal udfyldes, dog kan "antal" først udfyldes ved afstemningens afslutning.

Nogle gange i løbet af dagen skal det kontrolleres, om antallet af samtlige registreringer i valglisten svarer til antallet af modtagne og udfærdigede valgkort i stemmekartoteket. Til brug for denne kontrol kan der eventuelt foretages en fortløbende nummerering af valgkortene.

Kl. 10.30, 12.00, 15.30 og 19.30 ønsker valgbestyrelsen foretaget en optælling af det samlede antal fremmødte vælgere inkl. i betragtning tagne brevstemmer. Optællingerne sker

automatisk i systemet (valgoversigt). Valgsekretæren har til opgave at trække disse oplysninger.

Når valgsekretæren trækker disse oplysninger, skal stemmekartoteksføreren samtidig sørge for at bundte/markere det antal valgkort, der er modtaget siden sidste optælling, f.eks. ved at sætte en elastik omkring. På hvert bundt noteres i hvilket tidsinterval valgkortene er modtaget. Dette skal gøres af hensyn til muligheden for hurtigt at kunne genfinde afleverede valgkort, hvis der eventuel sker systemnedbrud, og nogle valgkort eventuelt skal skannes igen.

Procedure hvis vælgeren ikke ønsker at stemme alligevel

Ønsker vælgeren alligevel ikke at stemme skal stemmesedlen tilbageleveres til stemmekartoteksføreren.

Stemme kartoteksføreren giver vælgerens valgkort og den tilbageleveret stemmeseddel til valgsekretæren. Valgsekretæren skal herefter sørge for at ajourføre den digitale valgliste.

Valgsekretæren og Stemmekartoteksføreren skal sikre, at stemmesedlen kommer retur fra valgsekretæren til valgbordet. Stemmesedlen indgår herefter i den almindelige beholdning.

Hvis muligt giver valgsekretæren vælgeren valgkortet retur.

7. Tilforordnede ved indgangen til stemmerummene

De tilforordnede ved indgangen til stemmerummene sørger for, at der bliver adgang til rummene, når den foregående vælger har forladt stemmerummet. Ikke andre end vælgeren, og kun denne alene, må få adgang til stemmerummene, jf. dog reglerne om vælgeres adgang til at forlange bistand/hjælp ved stemmeafgivningen, se afsnit 11. Dog må børn **under** skolealderen tages med.

Det skal løbende tjekkes, at blyanten og lyset i stemmerummene er i orden, og at der ikke er skrevet på opslag, vægge eller lignende.

8. Tilforordnede ved stemmekasserne

Når vælgeren har stemt, sammenfolder vælgeren stemmesedlen, så ingen kan se, hvordan der er stemt.

De tilforordnede ved stemmekasserne skal overvære og eventuelt vejlede vælgeren i at lægge stemmesedlen i stemmekassen.

Vælgeren skal **selv lægge** den sammenfoldede stemmeseddel i stemmekassen. Se dog afsnit 11 om hjælp til stemmeafgivning, hvorefter 2 valgstyrere, eller en valgstyrer og en hjælper (udpeget af vælgeren), skal tilkaldes til assistance, hvis vælgeren ikke selv er i stand til at lægge stemmesedlerne ned i stemmekasserne.

Ingen (hverken valgstyrerne eller de tilforordnede ved stemmekasserne eller pressen) må se hvordan, vælgeren har stemt. Dette gælder uanset, om vælgeren udtrykkeligt ønsker, at andre kan se, hvordan vælgeren har stemt.

Om muligheden for at få en stemmeseddel ombyttet, hvis stemmesedlen er fejlagtigt afkrydset eller gjort ubrugelig se afsnit 6 om stemmekartoteksførerne.

Ombytning kan ikke ske, efter at stemmesedlen er lagt i stemmekassen.

Efter afstemningens afslutning anbringes stemmekassen ved optællingsbordene.

Generelle oplysninger – til alle

9. Stemmeafgivning uden for stemmerummene

Vælgere, der på grund af manglende førlighed, svagelighed eller lignende årsag ikke kan bevæge sig ind i stemmelokalet eller stemmerummet, kan afgive stemme umiddelbart uden for lokalet (f.eks. i en bil ved indgangen til afstemningslokalet). Vælgerne skal have mulighed for at få hjælp til stemmeafgivningen ved brug af hjælpemidler: sort filtpen, lup samt overlægsplade til stemmeseddel (se afsnit 11).

Disse vælgere skal betjenes af 2 valgstyrere eller tilforordnede vælgere, gerne fra hvert sit parti. Med hensyn til valgkort og afkrydsning i valglisten følges sædvanlig procedure, jf. afsnit 5 og 6.

De 2 valgstyrere eller tilforordnede vælgere skal bringe stemmesedlen ud til vælgeren og medtage den transportable stemmekasse. Når vælgeren har stemt og sammenfoldet stemmesedlen, lægges denne ned i den transportable stemmekasse, som tages med retur til valglokalet.

Det må ved sådan stemmeafgivning nøje iagttages, at stemmeafgivningen sker på betryggende måde. Vælgeren må ikke udsættes for nogen påvirkning med hensyn til, hvordan pågældende skal stemme. Det skal samtidig sikres, at ingen får lejlighed til at se eller høre, hvordan vælgeren stemmer.

Der er ikke på valgdagen mulighed for at afgive (brev)stemme i eget hjem.

10. Stemmeafgivning i handicap-stemmerum

Vælgere, der ikke kan bevæge sig ind i de almindelige stemmerum, vil kunne afgive sin stemme i det opstillede handicap-stemmerum. Den transportable stemmekasse skal bruges.

Med hensyn til valgkort og afkrydsning i valglisten og udlevering af stemmeseddel følges sædvanlig procedure, jf. afsnit 5 og 6. Der skal tilkaldes en valgstyrer/tilforordnet til at bringe den transportable stemmekasse hen til handicap-stemmerummet.

Har vælgeren behov for hjælp til stemmeafgivningen skal proceduren herfor, jf. afsnit 11, følges.

11. Hjælp til stemmeafgivning

Retten til at forlange hjælp ved stemmeafgivningen gælder *alle* vælgere, herunder fysisk og psykisk handicappede, der har behov for hjælp til stemmeafgivningen. Også vælgere med behov for at få forklaret stemmesedlens indhold og få vejledning om fremgangsmåden ved stemmeafgivningen har ret til at få hjælp.

Vælgere med behov for hjælp til stemmeafgivningen har mulighed for på samme tid at få hjælp til stemmeafgivningen ved personlig bistand og ved brug af hjælpemidler.

11.1. Hjælpe midler

På hvert valgsted er der en sort pen (afkrydsningen på stemmesedlen kan tydeliggøres), en lup (forstørrelse af teksten på stemmesedlen), en LED-lampe samt overlægsplade til stemmesedlen til rådighed. Vælgerne har ret til at få hjælp til brugen af hjælpemidlerne.

Det bør sikres, at overlægspladen placeres korrekt på stemmesedlen. Dette kan f.eks. ske ved at valgstyrene eller den tilfornordnede vælger i forbindelse med udlevering af stemmesedlen placerer overlægspladen på stemmesedlen såfremt vælgeren ønsker det.

I Vestergadehallen og Arena Midt i Kjellerup er der endvidere mulighed for brug af hæve/sænkebord og CCTV (forstørrelsesapparat).

Såfremt brugen af hjælpemidler giver anledning til bemærkninger/problemer, indføres dette i afstemningsbogen.

11.2. Hvem kan hjælpe

Det er vælgeren selv og ingen andre, der over for en valgstyret eller tilfornordnet vælger skal forlange hjælp til sin stemmeafgivning eller hjælp til brug af hjælpemidler. Vælgerens tilkendegivelse skal være utvetydig og ikke kunne misforstås.

Hjælp til stemmeafgivning skal gives af

1. 2 valgstyret eller tilfornordnede vælgere eller
2. en valgstyret eller tilfornordnede vælger samt en person, der er udpeget af vælgeren selv eller
3. alene af en person, som vælgeren selv har udpeget, det vil sige uden at der tillige skal medvirke en valgstyret eller tilfornordnet vælger. To betingelser skal være opfyldt, for at den personlige bistand kan ydes alene af en person, som vælgeren selv har udpeget. Vælgeren skal således
  - 1) udtrykkeligt og utvetydeligt tilkendegive et ønske herom, og
  - 2) ønsket skal være begrundet i en umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse.

Det er valgstyret eller den tilfornordnede vælger, der vurderer, om betingelsen er opfyldt og dermed, om personlig bistand kan ydes alene af en personlig udpeget hjælper.

Hvis det vurderes, at personlig bistand *ikke* kan ydes alene af en personlig udpeget hjælper – fordi en eller begge af ovenstående betingelser ikke er opfyldt – skal vælgeren i stedet tilbydes, at personlig bistand ydes af en personlig udpeget hjælper sammen med en valgstyret eller tilfornordnet vælger, eller at personlig bistand ydes af 2 valgstyret eller tilfornordnede vælgere.

Bemærk at hvis valgstyret eller tilfornordnet vælger vurderer, at en vælger *alene* kan kommunikere ved brug af tegnsprog, kan en tilkendegivelse ved brug af tegnsprogstolk (herunder taktil-tegnsprogstolk) anses som en udtrykkelig og utvetydig tilkendegivelse.

Hjælpen gælder både i stemmerummene, uden for stemmerummene, jf. afsnit 9 og i handicap-stemmerummet, jf. afsnit 10.

Såfremt hjælp til stemmeafgivning ydes alene af en person jf. 3 giver anledning til bemærkninger/problemer, indføres dette i afstemningsbogen.

11.3. Hjælp til afkrydsning

Hjælp til afkrydsning af stemmesedlen kan kun ydes, såfremt vælgeren umiddelbart over for dem, der yder hjælp, utvetydigt kan tilkendegive, hvorledes vælgeren ønsker at stemme.

En af vælgeren medbragt håndskrevet eller maskinskrevet seddel om, hvor krydset ønskes sat, er ikke en umiddelbar tilkendegivelse. En tilkendegivelse formidlet igennem tolk er heller ikke en umiddelbar tilkendegivelse. Se dog afsnit om taktil-tegnsprogstolk under afsnit 11.2.

12. Almindelige regler for valgstyrelse og tilforordnede

Valgstyrelse og tilforordnede må ikke bære politiske emblemer, mærkater og lignende. Det gælder også emblemer m.m., der viser stillingtagen til aktuelle politiske spørgsmål eller en bestemt politisk holdning (f.eks. FNs Verdensmålsnål og Den Gule Sløjfe, der støtter veteraner).

Ingen valgstyrelse eller anden tilforordnet må give råd, anvisning eller opfordring med hensyn til, hvordan vælgeren skal stemme. Der må heller ikke oplyses, om en vælger har været til stede for at stemme eller i øvrigt oplyses forhold vedrørende en vælgers stemmeafgivning.

Der må ikke føres systematisk kontrol med, at vælgerne møder og afgiver stemme.

Eventuelle forespørgsler henvises til valgstyrelseformanden.

Fælles opgaver - Afstemningens afslutning og opgørelse af resultatet

13. Afstemningens afslutning

Afstemningen fortsætter til kl. 20.00 og så længe, der endnu derefter møder vælgere op for at stemme.

Valgstyrelseformanden opfordrer herefter vælgerne til at afgive stemme. Er der ingen vælgere, der melder sig for at afgive stemme, kan valgstyrelseformanden gøre klar til at afslutte afstemningen.

Valgstyrelseformanden skal officielt afslutte afstemningen. Det bør ske ved at læse afslutningstalen (valgsekretæren har denne) samtidig med, at det sikres, at alle tilstedeværende, ikke-tilforordnede vælgere henvises til et særligt område af afstemningslokalet. Området er beregnet for de personer, der ønsker at overvære afslutningen og eventuel optællingen af afstemningen.

Efter afslutning af afstemningen lægger valgstyrelsen konvolutterne med de i betragtningtagne brevstemmer i stemmekassen.

Konvolutterne med brevstemmer blandes derved med de øvrige stemmesedler og må først åbnes, når det er nødvendigt for sortering og optælling af samtlige stemmesedler. Det er vigtigt, at der ikke sker krænkelse af stemmehemmeligheden.

Valgstyrelsen afleverer herefter følgebrev og yderkuverter til valgsekretæren.

14. Opgørelse af stemmeseddelregnskab – udføres af valglisteføreren, stemmekartoteksføreren og valgsekretæren

For hvert valgbord, der har været i brug, skal foretages følgende opgørelse af afstemningen. På afstemningssteder med flere valgborde foretages opgørelsen på et skema, som fås hos valgsekretæren (stemmeseddelregnskab). På afstemningssteder med et valgbord føres opgørelsen direkte ind i valgsekretærens afstemningsbog:

a. Antal stemmesedler modtaget fra valgbestyrelsen.

Derefter optælles ved hvert valgbord:

1. Antal afgivne stemmer ifølge valgliste (aflæses som fremmødte i alt på pc'en) og stemmekartotek (valgkort). Tallene iflg. valglisten og stemmekartotek skal stemme overens
2. Antal ombyttede stemmesedler
3. Antal ikke udleverede stemmesedler

Til slut foretages følgende afstemning:

a skal være lig med $1 + 2 + 3$.

På afstemningssteder med flere valgborde udfylder **Valglisteføreren** det udleverede skema. Skemaet skal underskrives af både valglistefører og stemmekartoteksfører samt af de personer, der har afløst valglisteføreren og stemmekartoteksføreren. Skemaet afleveres til valgsekretæren.

Stemme kartoteksføreren sammenpakker herefter i hvert sit omslag (fås ved valgsekretæren), som udfyldes med afstemningsstedets navn, valgbord nr. samt antal:

1. Ikke udleverede stemmesedler.
2. Ombyttede stemmesedler.

Omslagene med indhold og de benyttede valgkort (stemmekartotek) afleveres til valgsekretæren.

Valgsekretæren laver det samlede stemmeseddelregnskab på særskilt skema (ved flere valgborde) eller direkte i afstemningsbogen (ét valgbord) og sammenpakker herefter følgende i hvert sit omslag, som udfyldes med afstemningsstedets navn, valgbord nr. samt antal:

1. Eventuelt ikke udleverede stemmesedler (hos valgsekretæren).
2. I betragtning tagne yderkuverter og følgebrev fra vælgere

Valgsekretær og evt. hjælpesekretær sammenpakker pc'er(e) og skanner(e).

15. Vejledning for optælling af resultatet

15.1. Tællehold

Optællingen skal foretages af et antal tællehold, som valgstyrrerformanden og valgsekretæren har dannet i løbet af dagen. Tælleholdene består af de tilforordnede vælgere/valgstyrere og evt. et antal administrative medarbejdere, der møder ind til optællingen. Der er samtidig udpeget en leder af tælleholdene.

15.2. Tælleborde

Optællingen skal foretages ved et på forhånd fastsat antal tælleborde. Valgsekretæren har en oversigt over antal tælleborde og tællebordsnumre og sørger for, at tællebordsnumrene sættes på henholdsvis tællebord/tællebordene og den/de tilhørende stemmekasse/stemmekasser.

15.3. Klargøring inden optælling

Lederen af tælleholdet åbner stemmekasserne og de transportable stemmekasser (nøgler fås hos sekretæren) og sætter gang i klargøringen.

- Alle afgivne stemmesedler fra stemmekasserne fordeles nu i ca. lige store bunker svarende til antal tælleborde.

Alle brevstemmer samt blanke og ugyldige stemmesedler tages fra og samles ved tællebord 1.

Alle ledere af tællehold har ansvaret for, at de blanke stemmesedler reelt er blanke.

Efter denne fordeling må der ikke tages stemmesedler fra ét tællebord til et andet. Hvert tællebord må kun beskæftige sig med sine stemmesedler.

- Alle stemmesedlerne sorteres, så stemmesedler med et kryds ved ordet "Ja" og kryds ved ordet "Nej" samles i bunker for sig.

Ved tællebord 1 åbnes konvolutterne med brevstemmer og sorteres på samme måde og lægges sammen med de almindelige stemmesedler.

Tællebord 1 har således bunker med "Ja", "Nej", "Blanke" og "Ugyldige"

15.4. Optælling

Holdet tæller hvor mange stemmer, der i alt er afgivet for hhv. "Ja" og "Nej".

Ved tællingen lægger den ene tæller stemmesedlerne i bundter med 100 stk. Derefter tæller en anden bundtet igen og bundtet samles med et gummibånd. Ved de bundter, hvor der ikke kan blive et fuldt hundrede, lægges en seddel med angivelse af, hvor mange stemmesedler bundtet indeholder.

Der er ingen definition af kryds. Ved et kryds forstås normalt "X" eller "+", men såkaldte dobbeltkryds, V-formede mærker og lignende sidestilles med almindelige kryds.

Uanset det er forudsat, at afkrydsningen er foretaget med den i stemmerummet anbragte blyant eller pen, skal stemmesedler afkrydset med andet sædvanligt skriveredskab anses for gyldige.

Afkrydsning *uden for de små afkrydsningsrubrikker på stemmesedlen* medfører ikke ugyldighed, hvis afkrydsningen i øvrigt er gyldig.

Der henvises i øvrigt til "Regler om bedømmelse af og eksempler på gyldige og ugyldige stemmesedler", som valgsekretæren i løbet af dagen vil omdele nogle eksemplarer af.

15.5. Ugyldige, tvivlsomme og blanke stemmesedler

Ugyldige og tvivlsomme stemmesedler herunder stemmesedler, hvor der er tvivl om, hvorvidt der er stemt "Ja" eller "Nej", forelægges valgstyrene til bedømmelse, inden optællingen endeligt afsluttes.

Valgstyrene skal for tællebord 1 opgøre antallet af ugyldige stemmer særskilt fordelt efter de forskellige ugyldighedsgrunde (afstemningsbogen side 5). Opgørelsen laves i afstemningsbogen, som valgsekretæren har. Eksempel på udfyldelse udleveres af valgsekretæren.

De herefter fundne blanke og andre ugyldige stemmesedler lægges i hvert sit omslag, som skal udfyldes med afstemningssted og tællebord 1 samt antallet af henholdsvis blanke og ugyldige stemmer.

En stemmeseddel, afgivet på afstemningsstedet er ugyldig:

1. Når den er blank.
2. Når vælgerens stemme på stemmesedlen ikke er afmærket med kryds.
3. Når det må antages, at stemmesedlen ikke er udleveret på afstemningsstedet.
4. Når det må antages, at stemmesedlen ikke er tilvejebragt af ministeren.
5. Når der er givet stemmesedlen et særpræg.

En brevstemmeseddel er ugyldig:

1. Når den er blank.
2. Når vælgerens stemme på stemmesedlen ikke er afmærket med kryds.
3. Når en konvolut indeholder andet eller mere end én stemmeseddel.
4. Når det må antages, at stemmesedlen ikke er tilvejebragt af ministeren.
5. Når der er givet stemmesedlen et særpræg.

En brevstemmeseddel er endvidere ugyldig, hvis konvolutten er forsynet med påskrift eller påklæbning af nogen art (undtaget er dog klar tape for at lukke konvolutten).

Det er overordentlig vigtigt, at **sådanne brevstemmer (konvolutter med tilhørende stemmeseddel) samlet tages fra til bedømmelse.**

15.6. Aflevering efter optællingen

Når holdet er færdigt med at tælle "Ja" og "Nej" stemmer, skal antallet af afgivne stemmer skrives ind på skema, som er udleveret til lederen af tælleholdet. Det er vigtigt at sikre, at antallet føres korrekt.

Derefter samles de optalte stemmesedler i et omslag. Omslagene skal udfyldes og underskrives ud for korrekt dato og lægges i stemmekassen. Brevstemmesedler lægges i plastiklomme for henholdsvis "Ja" og "Nej" stemme.

Efter at samtlige "Ja" og "Nej" stemmer er talt på den måde, og efter at resultatet er skrevet på skemaet lægges stemmesedlerne i stemmekassen.

Blanke og ugyldige brevstemmesedler lægges i plastiklommer og afleveres sammen med øvrige blanke og ugyldige stemmesedler fra tællebord 1 i omslag til valgstyrrerformanden/sekretæren.

Herefter pakkes alt materiale jf. checkliste, som er udleveret fra valgsekretæren, og stemmekasserne låses.

Nøglerne afleveres til valgsekretæren sammen med skemaet. Skemaet skal underskrives af tælleholdet.

16. Resultatet af afstemningen

Valgstyrerformanden/valgsekretæren indberetter straks pr. telefon resultatet af optællingen til formanden for valgbestyrelsen på Rådhuset. Valgsekretæren har oplysning om telefonnummer.

Herefter bekendtgøres udfaldet af optællingen for de tilstedeværende.

Afstemningsresultatet indføres i afstemningsbogen, der til slut underskrives af samtlige valgstyrene.

Valgstyrene kan først forlade afstemningsstedet, når afstemningsresultatet er indberettet og afstemningsbogen er udfyldt og underskrevet.